

Міністэрства сельскай гаспадаркі і харчавання
Рэспублікі Беларусь

Дзяржаўная ўстанова дадатковай адукацыі дарослых "Цэнтр павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Магілёўскага аблвыканкама"

**ПАМЯТКА ПА ТЭХНАЛАГІЧНЫМ НАЛАДКІ
ПАСЯЎНЫХ МАШЫНАТРАКТАРНЫХ АГРЭГАТАЎ У
СКЛАДЫ МТЗ-3022 + АППМ-6, МТЗ-3022 + АПП-6Д,
МТЗ-3022 + MEGA SEED T6002K2**

*Пасеў - ёсць размеркаванне на пляцы поля абраным спосабам
разліковай колькасці насення на ўсталяваную глыбіню заладкі*

Рэкамендацыі

Горкі 2017

УДК 631.331(083)

Матэрыялы рэкамендацый разгледжаны і адобраны на пасяджэнні вучэбна-метадычнага савета Цэнтра павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Магілёўскага аблвыканкама

(праатакол № ад «30» чэрвеня 2017 года)

Рэкамендацыі падрыхтавалі:

Яроцкі Я.У., кандыдат тэхнічных навук; Камасін С. С. кандыдат сельскагаспадарчых навук.

ПАМЯТКА ПА ТЭХНАЛАГІЧНЫМ НАЛАДКІ ПАСЯЎНЫХ
МАШЫНАТРАКТАРНЫХ АГРЭГАТАЎ У СКЛАДЫ МТЗ-3022 + АППМ-6,
МТЗ-3022 + АПП-6Д, МТЗ-3022 + MEGA SE2 Т6. 11 с.

Рэкамендацыі ўтрымліваюць парадак разліку нормы высева насення і яе ўстаноўкі ў камбінаваных пачвоапрацоўвающепосевных агрэгатах.

Рэкамендацыі прызначаны для работнікаў і спецыялістаў с.г. арганізацый.

© Дзяржаўная ўстанова дадатковай адукацыі дарослых «Цэнтр павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Магілёўскага аблвыканкама» 2017 год.

1. АГРАБІЯЛАГІЧНАЕ АБГРУНТАВАННЕ РЭКАМЕНДУЕМЫХ НОРМ ВЫСЕВУ АСНОЎНЫХ ПАЛЯВЫХ КУЛЬТУР

Норма высеву насення палявых культур з'яўляецца адным з параметраў стварэння аптымальнай колькасці раслін (прадуктыўных сцеблаў) на пасяўной плошчы. Колькасць раслін у сваю чаргу вызначае найбольш прадуктыўнае выкарыстанне вады, святла, цяпла, пажыўных рэчываў, працу фотасінтэтычнай актыўнай радыяцыі (ФАР), каэфіцыент яе выкарыстання і ў канчатковым выніку - ураджай.

Ізрэжэнныя пасевы культурных раслін з нізкім узроўнем урадлівасці забяспечваюць прадуктыўны выдатак атмасферных ападкаў, усяго толькі на 8-10%, зарастаюць пустазелямі, а загушчаным - утвараюць густы, нетрывалы, палягала сцяблестай. У выніку як у першым, так і ў другім выпадку зніжаецца асноўны ўраджай. Таму правільна разлічаная норма высеву насення воздзельваемых культур выступае базай фармавання планаванай ураджайнасці ў пэўных глебава-кліматычных умовах.

1.1. Збжжавыя культуры

У аснову разліку пакладзена структурная формула ўраджайнасці збжжавых:

$$Y = \frac{P \cdot K \cdot Z \cdot A}{10000}$$

дзе **Y** - ураджайнасць збжжа, ц/га;

P - колькасць раслін да ўборкі, шт/м²;

Дa - прадуктыўная кусцістасць;

Z - колькасць зерняў у суквецці, шт.;

A - маса 1000 зерняў пры ўборцы, г.

Маса 1000 зерняў A залежыць ад:

- 1) выгляду і гатункі;
- 2) памеру і тэрміна актыўнасці асіміляцыйнага апарата верхняй частцы расліны;
- 3) здольнасці расліны транспартаваць асімілянты ў зерне;
- 4) працягласці перыяду фарміравання збжжоўкі;
- 5) умоў харчавання;
- 6) наяўнасці хвароб, шкоднікаў, пустазелляў і паляганні пасаваў;
- 7) умоў надвор'я.

Паколькі большасць пералічаных фактараў уплыву залежаць ад шчыльнасці прадуктыўнага сцяблістая (Р•К) і ўлічваючы тое, што дадзены элемент прадуктыўнасці не будзе перавышаць для:

ячменю двухрадковых гатункаў	850 сцеблаў на 1 м ² ;
ячменю шматраднага і аўса	650 сцеблаў на 1 м ² ;
яравой пшаніцы	700 сцеблаў на 1 м ² ;
азімага жыта	550 сцеблаў на 1 м ² ;
зімовае трытыкале	600 сцеблаў на 1 м ² ;
азімай пшаніцы	650 сцеблаў на 1 м ² ;

маса 1000 зерняў (стандартная вільготнасць - 14%) будзе знаходзіцца на ўзроўні:

азімая пшаніца	40 г.;
зімавае жыта	31-32 г.;
зімовае трытыкале	42-44 г. (да 46 г.);
яравая пшаніца	35 г.;
яравы ячмень двухрадковы (з высокай залежнасцю ад гатунку)	35-38 гадоў (да 44 гадоў);
яравы ячмень шматрадны	22-24 гады (да 29 гадоў);
авёс	32-34 г.

Колькасць зерняў у суквецці 3 залежыць ад:

- 1) генетычнага патэнцыялу віду і гатунку;
- 2) умоў надвор'я ў перыяд фарміравання коласа (закладкі каласкоў і кветак), а таксама ў фазу цвіцення і апладнення;
- 3) забяспечанасці элементамі харчавання;
- 4) памеру і актыўнасці фотасінтэтычнага апарата;
- 5) наяўнасці пустазелля, шкоднікаў, хвароб у пачатковыя фазы развіцця (ўсходы-канец кушчэння);
- 6) загушчанасці сцяблістая.

Пры прадуктыўным сцяблом, паказаным раней, азёрненасць суквеццяў складзе:

азімая пшаніца	30-34 шт.;
зімавае жыта	32-36 шт.;
зімовае трытыкале	42-50 шт.;
яравая пшаніца	30-32 шт.;
яравы ячмень двухрадковы	18-20 шт. (да 26 шт.);

яравы ячмень шматрадны	30-36 шт.;
авёс	24-28 шт.

Прадуктыўная кусцістасць Да залежыць ад:

- 1) генетычнай абумоўленасці асобных відаў і гатункаў да кушчэння;
- 2) умоў надвор'я (вільготнасці глебы, тэмпературы глебы і паветра, даўжыні светлавога дня, асветленасці і г.д.);
- 3) плошчы харчавання;
- 4) умоў харчавання;
- 5) агратэхнікі (тэрміноў, спосабаў пасева, нормаў высеву і глыбіні заладкі насення);
- 6) канкурэнцыі паміж асобнымі раслінамі і сцебламі;
- 7) хуткасці росту і развіцця асобных раслін і сцеблаў;
- 8) пашкоджанні расліны хваробамі, шкоднікамі, пустазеллямі.

Павялічыць прадуктыўную кусцістасць азімых культур дастаткова проста. Для гэтага неабходны:

- 1) раннія тэрміны сяўбы (з 1 верасня);
- 2) стартавая доза азоту з восені (20-25 кг д.в./га);
- 3) пасеў высакаякасным насеннем з высокай масай 1000 насення;
- 4) якаснае выкананне пасева з раўнамерным размеркаваннем насення па пляцы і глыбіні;
- 5) ужыванне рэтрадантаў пры інкрустацыі насення зімавой іржы і стымулятараў росту пры інкрустацыі насення ўсіх азімых збожжавых культур;
- 6) прымяненне рэтрадантаў ў вясновы перыяд (канец вясновага кушчэння - пачатак выхаду ў трубку).

Указаныя мерапрыемствы ў прынце, дазваляюць знізіць паштучную норму высеву азімых збожжавых культур да 3,5 млн. шт. на 1 га па аналогіі з краінамі ЕС.

Адносна яравых збожжавых дабіцца змяншэння норм высеву ў нашых умовах да названага ўзроўню не атрымаецца па той простаай аб'ектыўнай прычыне, што пасеў яравых збожжавых у краінах ЕС праводзіцца значна ў больш раннія каляндарныя тэрміны ва ўмовах кароткага светлавога дня. Гэта спрыяе падаўжэнню перыяду кушчэння і ў пазухах усіх трох лісця расліны закладваюцца прадуктыўныя ўцёкі, блізкія па ўраджайнасці, так званыя галоўныя ўцёкі. У нас жа пасеў вырабляецца ва ўмовах доўгага светлавога дня і часта пры падвышанай тэмпературы паветра, глебы і запазненнем з

сяўбой па тэрмінах. Таму перыяд кушчэння карацейшы, і ў куспе хутчэй хутка развіваюцца прадуктыўныя ўцёкі з пазухі першага ліста (цэнтральны); галоўныя ўцёкі другога і трэцяга ліста пры гэтым канкуруюць з уцёкамі другога парадку цэнтральнага ўцёкаў, што прыводзіць да памяншэння іх ураджайнасці на 25-30%, а часам і больш у параўнанні з цэнтральным уцёкамі.

Зыходзячы з вышэйпаказанага, пры разліку нормаў высеву параметры прадуктыўнай куспістасці не варта браць вышэй, чым:

зімавое жыта	1,9-2
азімая пшаніца	1,65-1,8
зімавое трытыкале	1,7-1,8
яравая пшаніца	1,2-1,3
яравы ячмень двухрадковы	1,7-1,9
яравы ячмень шматрадны	1,5-1,6
авёс	1,5-1,6 (суглінак)
	1,3-1,4 (супер)

Улічваючы вышэйпаказаныя параметры элементаў структуры ўраджайнасці і ведаючы планаваную ўраджайнасць, не цяжка вызначыць неабходную колькасць раслін да ўборкі па формуле:

$$P = \frac{Y \cdot 10000}{K \cdot 3 \cdot A}, \text{ шт./м}^2$$

Напрыклад, пры ўраджайнасці яравой пшаніцы 50 ц/га

$$P = \frac{50 \cdot 10000}{1,3 \cdot 32 \cdot 35} = 343 \text{ шт./м}^2$$

Тады паштучна-вагавая норма высеву будзе роўная:

$$H_6 = \frac{P \cdot M_{1000} \cdot 100}{B_{об} \cdot \Pi_2}, \text{ кг/га,}$$

дзе M_{1000} - Маса 1000 насення, г; (не блытаць з A_{1000} - масай 1000 зерняў уборачнай сталасці);

$B_{пра}$ - Агульная выжывальнасць, % (колькасць раслін, якія захаваліся да ўборкі, у адносінах да колькасці высіянага усхожага насення);

Π_2 - пасяўная прыдатнасць насення, %.

$$\Pi_2 = \frac{B \cdot \mathcal{C}}{100},$$

дзе **У** - Лабараторная ўсходжасць насення,%;

Ч. - чысціня насення,%.

Агульная выжывальнасць для галазёрных культур (пшаніца, жыта, трыцікале) даволі нізкая і складае 55-60%, для пленчатых культур (ячмень, авёс) - 65-70%. Асноўнай прычынай з'яўляецца нізкая палявая ўсходжасць з-за высокай мікратраўміраванасці насення, біялагічнай непаўнавагаснасці пасяўнога матэрыялу, няправільна праведзенай інкрустацыі насення і дрэннай аграгэнікі пасеву (парушэнне глыбіні заладкі насення, нераўнамернае размеркаванне ў радках).

Паштучную норму высеву (млн. шт/га) лёгка ўсталяваць шляхам дзялення P на $\check{Y}_{пра}$.

У нашым прыкладзе:

$$\frac{343 \cdot 100}{60} \cdot 10000 = 5,7 \text{ мільён шт./га.}$$

У табліцы 1 указаны асноўныя параметры структуры ўраджайнасці яравых збожжавых культур для атрымання 50 ц збожжа з 1 га.

Табліца 1

Культура	Агульная выжывальнасць, %	Маса 1000 зерняў, г	Азёрненасць суквеццяў, шт.	Прадуктыўная куццістасць	Колькасць раслін да ўборкі, шт/м ²	Адзінкавая норма высеву, млн. шт/га
1. Яравая пшаніца	60	35	32	1,3	343	5,7
2. Ячмень двухрадковы	70	35-38	18 гадоў	1,9	384	5,5
3. Ячмень шматрадны	70	24	36	1,5	385	5,5
4. Авёс (суглінак)	70	34	28	1,5	350	5,0
5. Авёс (супер)	70	32	28	1,4	398	5,7

Нататкі.

- 1) На насенных участках і пры падсяванні шматгадовай травы норму высеву можна памяншаць на 20%.
- 2) На кожную больш высокую рэпрадукцыю, пачынаючы з трэцяй, норму высеву можна змяншаць на 5 працэнтаў.

- 3) Пры масе 1000 насення: 50-55 г норму высеву можна памяншаць на 10%, 55-60 г - на 15%.
- 4) Пры выкарыстанне стымулятараў росту норму высеву можна паменшыць на 10%.
- 5) Праз 5 дзён пасля пачатку пасева норму высеву неабходна павялічыць на 5-10%, праз 10 дзён - на 10-15%.
- 6) Пры мікратраўміраванасці насення больш за 30% і дрэнна праведзенай інкрустацыі насення (менш чым за 2 тыдні да пасева або без прыліпальнікаў) норму высеву неабходна павялічыць на 20%.

Выкарыстоўвання дадзеныя для разліку плануемай ураджайнасці культур і адпаведных нормаў высеву зведзены ў табл. 1.

Табліца 1

Культура	Узаемазалежныя элементы структуры ўраджайнасці збожжавай травы				
	маса 1000 зерняў, г	колькасць зерняў у суквецці, шт.	прадуктыўная кускастасць	колькасць раслін да ўборкі, шт.	шчыльнасць прадуктыўнага сцябліна, шт./м ²
Ячмень двухрадковых гатункаў	35-38 (да 44)	18-20 (да 26)	1,7-1,9	500-450	850
Ячмень шматрадных	22-24 (да 29)	30-36	1,5-1,6	435-406	650
Яравая пшаніца	35	30-32	1,2-1,3	585-540	700
Авёс	32-34	24-28	1,5-1,6 (суглінак) 1,3-,1,4 (супер0)	440-405 500-465	650
Пшаніца зімавая	40	30-34	1,6-1,8	406-360	650
Азімае трытыкале	42-44 (да 46)	42-50	1,7-1,8	355-335	600
Жыта азімае	31-32	30-34	1,9-2,0	290-275	550

2. УСТАЛЁўКА НОРМЫ ВЫСЕВУ

Настройка агрэгатаў АППМ-6 на норму высеву павінна вырабляцца з улікам памеру высейваемага насення, г.зн. насення стандартнага памеру (ад 4 да 10 мм) ці дробных (ад 1,5 да 4 мм).

Пры ўсталёўцы нормы высеву насення неабходна выканаць паслядоўна наступныя аперацыі:

- зачыніць вэчка апаражняльнай адтуліны на дазатары;
- вырабіць усталёўку шасцернаў прывада высейваючага апарата ў адпаведнасці з нормай высеву.
- усталяваць перамыкач шпулек на дробнае або стандартнае насенне;
- адкрыць вэчка для выпуску насення;
- замацаваць пахіл для насення і зборны мяшок;
- зняць прывадны вал (кардан) і ўсталяваць замест яго прывадную дзяржальню;

- па табліцы (знаходзіцца на бакавой сценцы бункера) абраць арыентыровачную даўжыню працоўнай часткі шпулькі;
 - усталяваць па шкале неабходную даўжыню працоўнай часткі шпулькі (пры памяншэнні даўжыні жалабкоў у дзататары ў пазбяганне паломкі неабходна пракручваць які высейвае апарат);
 - для запаўнення дзататара насеннем прывадны дзяржальняй зрабіць 3–5 абарачэнняў);
 - сабранае насенне высыпаць з ёмістасці;
 - усталяваць ёмістасць пад адтулінай шлюза і зрабіць 85 86 пры микровысевае абарачэнняў прываднай дзяржальняй, што адпавядае пасеву на пляцы 0,1 га;
 - вызначыць масу насення ў ёмістасці;
- Пры адхіленні нормы высеву:
- пералічыць розніцу да нормы высеву з табліцы ў працэнтах;
 - адкарэктаваць значэнне ўсталёўкі даўжыні працоўнай часткі шпулькі ў дзататары на велічыню гэтай адсоткавай стаўкі ўгару ці ўніз (пры памяншэнні даўжыні працоўнай часткі шпулькі неабходна пастукаць па якая ўсоўваецца муфце ці пракручваць шпульку ў пазбяганне паломкі);

Пры ўсталёўцы патрабаванай нормы высеву агрэгатамі АПП-6Д вытворчасці ААТ "Лідаграпрамаш" неабходна выканаць наступныя аперацыі:

- у залежнасці ад высейванай культуры і патрабаванай нормы высеву ўлучыць неабходныя шпулькі на ўсіх секцыях высейваючага апарата ў адпаведнасці з табліцай высеву (замацаваныя на бункеры);
 - усталяваць у залежнасці ад высейванай культуры ў якое адпавядае становішча дновыя засланкі высейваючага апарата;
- Каліброўка вырабляецца наступным чынам:
- выбіраецца тып насення на тэрмінале кіравання і ўводзіцца патрабаванае значэнне нормы высеву;
 - усталёўваецца калібровачнае скрыню і запускаяецца «запаўненне» якія высейваюць шпулек;
 - пры неабходнасці праводзіцца карэктроўка часу запаўнення калібравальнага скрыні;
 - запускаяецца запаўненне калібравальнага скрыні. Пры гэтым адбываецца зваротны адлік часу, а ў акне "лік імпульсаў" адбываецца сумаванне падлічаных імпульсаў электрарухавіка;
 - калі прывадны электрарухавік спыніцца, неабходна ўзважыць калібраваную колькасць насення, а вынік вымярэння ў грамах увесці ў акно «маса насення»;
 - далей вылічаюцца вынік каліброўкі (г/імп) і магчымыя значэнні мінімальнай і максімальнай працоўнай хуткасці сеялкі, пры якіх будзе выконвацца норма высеву.
- Калі разлічаны дыяпазон дапушчальных хуткасцяў утрымоўвае занадта

высокія значэнні, тое неабходна адключыць ад працы адну або больш высейваючую шпульку і правесці паўторную каліброўку. Калі дыяпазон утрымоўвае занізкія значэнні, тое неабходна ўлучыць у працу адну або больш высейваючую шпульку і правесці паўторную каліброўку. Аптымальны дыяпазон хуткасцяў дасягаецца ў тым выпадку, калі верхняе значэнне перавышае патрабаваную хуткасць прыкладна на 25%. Напрыклад, патрабаваная працоўная хуткасць складае 12 км/г, а максімальная - 15 км/г.

Непрымальны дыяпазон дапушчальных хуткасцяў можа быць і ад таго, што няправільна выстаўлены дыяпазон мінімальных і максімальных абаротаў электрарухавіка высяўнога вала.

Пры правядзенні каліброўкі для кожнага тыпу насення і кожнай канфігурацыі якія высейваюць шпуплек час запаўнення скрыні павінна выбірацца такім чынам, каб па ім заканчэнні скрыня была запоўненая не менш за на тры чвэрці і ні ў якім разе не была перапоўненая.

Ўстаноўка нормы высеву насення на пасяўных агрэгатах RABE MEGA SEED вырабляецца пры выкананні рэкамендацый па наладзе высейваючай сістэмы:

- усталёўваецца камбінацыя шпуплек высейваючага апарата;
- усталёўваецца ў рэкамендуемае становішча рычаг доннага клапана;
- пры працы з дробнымі шпупкамі завароткам рычага стопорится буйная шпулька.

Каліброўка сістэмы кіравання вырабляецца наступным чынам:

- абраць культуру з памяці кампутара, патрэбную ці аналагічную па памеры насення;
- на старонцы «RATE» увесці норму высеву і пераканацца, што максімальная хуткасць пры гэтым больш за 8 км/гадзіна (у адваротным выпадку паменшыць норму высеву);
- для праверкі працаздольнасці і для запаўнення высейваючых апаратаў адкрыць рычагом засланкі для выгрузкі насення і замацаваць мяшкі;
- кнопкай запуску электрарухавіка вырабіць высеву насення і пераканацца ў працаздольнасці сістэмы, пасля чаго высейнае насенне высыпаць з мяшкоў;
- запусціць працэдуру каліброўкі з тэрмінала кіравання і далей прытрымлівацца ўказанням сістэмы;
- узважыць высейнае насенне і ўвесці атрыманую колькасць у кампутар;
- пасля пацверджання ўводу выводзіцца паведамленне аб адхіленні ад зададзенай нормы высеву і прапанова адкарэктаваць усталяваны параметр (кг/аб).

Пасля карэкціроўкі паўторнай каліброўкі як правіла не патрабуецца.

Яроцкі Я. У., Камасін С. С., Ладзік І. Я.

Напамінак па тэхналагічнай наладзе пасяўных машынатрактарных агрэгатаў у складзе МТЗ-3022 + АППМ-6, МТЗ-3022 + АПП-6Д, МТЗ-3022 + MEGA SEED T6002K2. Рэкамендацыі.

Кампутарная вёрстка: І. Я. Ладзік

Здадзена ў набор 28.08.2017. Падпісана ў друк 28.08.2017.
Фармат 60 x 841/16. Папера для размнажальных апаратаў.
Гарнітура "Таймс". Друк рызаграфічны. Ум. печ. л. 0,64
Тыраж 100 экз. Заказ 1.

Выдавец і паліграфічнае выкананне:

Установы дадатковай адукацыі дарослых "Цэнтр павышэння кваліфікацыі кіруючых работнікаў і спецыялістаў камітэта па сельскай гаспадарцы і харчаванні Магілёўскага аблвыканкама".

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі выдаўца, вытворцы, распаўсюджвальніка друкаваных выданняў №1/20 ад 16.08.2013.
213407, Магілёўская вобл., г. Горкі, пр. Інтэрнацыянальны, 11